DEPARTEMENT
CULTUUR, JEUGD & MEDIA

ARMOEDETOETS OVER HET VOORONTWERP VAN BOVENLOKAAL CULTUURDECREET

Opgemaakt door het Departement Cultuur, Jeugd en Media / 25.05.2023

INHOUD

1 Inleiding 4
2 Huidige situatie 5
2.1 Bovenlokaal Cultuurdecreet 5
2.1.1 Werkingssubsidies voor een steunpunt voor bovenlokale cultuur 5
2.1.2 Werkingssubsidies aan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor een bovenlokale cultuurwerking 6
2.2 Participatiedecreet 6
2.2.1 Lokale Netwerken vrijetijdsparticipatie 6
2.2.2 Structurele subsidiëring van een participatie-instelling om de verdieping en vernieuwing van de participatie van kansengroepen te realiseren **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**
2.3 Decreet lokaal cultuurbeleid 8
2.3.1 Werkingssubsidies voor gemeenten in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad voor de uitvoering van een cultuurbeleidsplan 8
2.3.2 Werkingssubsidies voor gemeenten in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad voor de organisatie van een gemeentelijke, Nederlandstalige openbare bibliotheek 8
2.3.3 Subsidie aan de Vlaamse Gemeenschapscommissie 8
3 Voorontwerp Van decreet over de bovenlokale cultuurwerking 8
3.1 Ontwerp van decreet 8
3.1.1 Doelstelling en krachtlijnen 8
3.1.2 Beleidsinstrumenten 9
3.2 Mogelijke impact op personen in armoede 9
3.2.1 Projectsubsidies voor kleine bovenlokale cultuurprojecten 10
3.2.2 Projectsubsidies voor grote, transversale bovenlokale cultuurprojecten 10
3.2.3 Werkingssubsidies aan een steunpunt voor bovenlokale cultuur 11
3.2.4 Werkingssubsidies aan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor een bovenlokale cultuurwerking 11
3.2.5 Werkingssubsidies aan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie 13
3.2.6 Werkingssubsidies aan gemeenten in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad om een gemeentelijk cultuurbeleid te voeren 15
3.2.7 Werkingssubsidies aan gemeenten in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad om een gemeentelijke, Nederlandstalige openbare bibliotheek te organiseren 15
3.2.8 Werkingssubsidie aan de Vlaamse Gemeenschapscommissie 16
4 Wetenschappelijk onderzoek 16
4.1 Eerste onderzoeken 16
4.2 De maat van lokale netwerken: kwantitatieve analyse van de lokale netwerken vrijetijdsparticipatie 17
4.3 De Participatiesurvey 21
5 Advies van het Netwerk tegen Armoede 22
5.1 Beleidsparticipatief traject 22
5.2 Advies Netwerk tegen Armoede ten aanzien van het 'Voorontwerp van decreet over de bovenlokale cultuurwerking' 23
5.2.1 Algemene aanbeveling 1: Zorg dat vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede een verplicht onderdeel is binnen het bovenlokaal cultuurdecreet 23

5.2.2 Algemene aanbeveling 2: Besteed een structureel budget van de algemene werkings- en projectsubsidies van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden van het bovenlokaal cultuurdecreet aan vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede 24
5.2.3 Algemene aanbeveling 3: Heroriënteer het subsidiegeld van de projectsubsidies: Breid het subsidiegeld van de 3-jarige projectsubsidies uit. 1-jarige projectsubsidies mogen enkel bestaan als verlengingen van 3-jarige projectsubsidies, zodat positief geëvalueerde projecten beter kunnen verduurzamen. 25
5.2.4 Algemene aanbeveling 4: Voorzie een structureel budget van de werkingssubsidies voor de uitrol van de bovenlokale UITPAS en het waarborgen van een kortingstarief van 80 % voor mensen met een verhoogde tegemoetkoming. 26
5.2.5 Artikel-specifieke aanbevelingen 27

1 INLEIDING

In het Vlaamse regeerakkoord 2019-2024 kondigde de Vlaamse Regering de evaluatie van de eerste uitrol van het Bovenlokaal Cultuurdecreet van 15 juni 2018 aan en het voornemen om dit decreet desgevallend aan te passen. Daarnaast bevestigde de Vlaamse Regering dat ze zal blijven inzetten op de verbreding en verdieping van de vrijetijdsparticipatie van alle Vlamingen.

In de Beleidsnota Cultuur 2019-2024 benadrukte de minister het belang van de bovenlokale schaal en bevestigde hij de evaluatie van de eerste uitrol van het Bovenlokaal Cultuurdecreet van 15 juni 2018, met een eventuele aanpassing ervan als mogelijk gevolg. Daarnaast bevestigde hij ook het voornemen om het Participatiedecreet te optimaliseren.

De administratie evalueerde in 2021 de uitrol van het Bovenlokaal Cultuurdecreet. Het evaluatierapport wees erop dat het decreet nog erg pril was en dat er op dat moment nog weinig zicht was op de impact van de subsidie-instrumenten op het terrein. Op basis van de evaluatie van de eerste uitrol deed het evaluatierapport enkele aanbevelingen voor de subsidielijnen bovenlokale cultuurprojecten en werkingssubsidies aan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor een bovenlokale cultuurwerking.

In uitvoering van de Beleidsnota Cultuur werd een optimalisatie- en heroriënteringsoefening opgestart, waarbij de mogelijkheid werd onderzocht om het Participatiedecreet en het decreet Lokaal Cultuurbeleid op te heffen. Daarbij werd per subsidielijn nagegaan welke van drie opties te verkiezen is:

1) Overhevelen naar een ander Vlaams beleidsveld of -domein;
2) Onderbrengen in een ander cultuurdecreet;
3) Stopzetten van een subsidielijn wegens niet meer doelmatig.

Als resultaat van deze oefening wordt voorgesteld om een aantal subsidielijnen uit het Participatiedecreet en het decreet Lokaal Cultuurbeleid op te nemen in voorliggend ontwerp van decreet, namelijk:

- uit het Participatiedecreet:
  - de subsidielijn lokale netwerken voor de bevordering van de vrijetijdsparticipatie van personen in armoede;
- uit het decreet betreffende het Lokaal Cultuurbeleid:
  - de subsidielijnen voor de Nederlandstalige bibliotheken en gemeentelijk cultuurbeleid in de Brusselse gemeenten;
  - de subsidielijn voor de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

De subsidielijn lokale netwerken voor de bevordering van de vrijetijdsparticipatie van personen in armoede heeft een weerslag op mensen in armoede. Daarom is dit ontwerp van decreet onderworpen aan de armoedetoets. In dit rapport onderzoekt de administratie de impact van het ontwerp van Bovenlokaal Cultuurdecreet op mensen in armoede. In hoofdstuk 2 worden de subsidielijnen van de huidige regelgeving toegelicht die zich rechtstreeks richten naar personen in armoede. In hoofdstuk 3 wordt het ontwerp van decreet toegelicht en de mogelijke impact onderzocht. Daarna worden in hoofdstuk 4 de bevindingen van relevant wetenschappelijk onderzoek belicht. In hoofdstuk 5 worden de aanbevelingen uit het advies van het Netwerk tegen Armoede over het ontwerp van decreet toegelicht en wordt er telkens een repliek op gegeven.

2 HUIDIGE SITUATIE

In dit hoofdstuk worden de subsidielijnen van het Bovenlokaal Cultuurdecreet van 15 juni 2018 en de subsidielijnen die vanuit het Participatiedecreet van 18 januari 2008 en het Decreet Lokaal Cultuurbeleid van 6 juli 2012 gerealoceerd worden naar het nieuwe geoptimaliseerde Bovenlokaal Cultuurdecreet, besproken. Per subsidielijn wordt gefocust op de relevantie ervan voor mensen in armoede.

2.1 BOVENLOKAAL CULTUURDECREET

Het Bovenlokaal cultuurdecreet van 15 juni 2018 richt zich niet expliciet naar mensen in armoede, maar heeft wel aandacht voor cultuurparticipatie en voor beleidsveldoverschrijdende samenwerking.

Deze subsidielijn richt zich niet expliciet naar personen in armoede. De minister bepaalde echter wel drie beleidsprioriteiten, waarvan de eerste focust op cultuurparticipatie:

Beleidsprioriteit 1: Inspelen op maatschappelijke uitdagingen door te streven naar maximale cultuurparticipatie.

De voortdurend veranderende samenleving en de maatschappelijke noden die daaruit voortvloeien, vormen een uitdaging. Cultuur en jeugdwerk zijn belangrijke hefbomen om deze noden aan te pakken over sociale lagen en generaties heen. Gelijke participatiekansen voor iedereen is daarbij het uitgangspunt. Inzetten op individuen of groepen die belemmerd worden in die participatie is essentieel. Actieve betrokkenheid van en dialoog met de doelgroepen, zowel bij het uitdenken als het realiseren van een bovenlokaal project, zijn belangrijke uitgangspunten. Kennis van en inspelen op de socio-demografische context is een essentiële voorwaarde.

2.1.1 Werkingssubsidies voor een steunpunt voor bovenlokale cultuur

Deze subsidielijn richt zich niet expliciet naar personen in armoede.

2.1.2 Werkingssubsidies aan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor een bovenlokale cultuurwerking

Deze subsidielijn richt zich niet expliciet naar personen in armoede. Het Bovenlokaal Cultuurdecreet stimuleert intergemeentelijke samenwerkingsverbanden wel tot beleidsveldoverschrijdende samenwerking, bijvoorbeeld met het beleidsveld Welzijn.

2.2 PARTICIPATIEDECREET

We bespreken hier enkel die subsidielijnen uit het Participatiedecreet die geïntegreerd worden in het voorliggend ontwerp van decreet.

2.2.1 Lokale Netwerken vrijetijdsparticipatie

2.2.1.1 Huidige regelgeving

Sinds 1 januari 2009 moedigt de Vlaamse overheid gemeenten, intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en de Vlaamse Gemeenschapscommissie aan om op lokaal of bovenlokaal vlak een dynamisch beleid uit te bouwen voor de kansengroep personen in armoede. Op het terrein bestaat er een sterke nood aan meer samenwerking en overleg. Daarom zet de Vlaamse overheid via het Participatiedecreet bewust in op de creatie van lokale netwerken. Deze netwerken krijgen als opdracht de participatiedrempels weg te werken voor personen in armoede, op het vlak van cultuur, jeugdwerk en sport. Het decreet zet in op een sterke lokale regie met een volwaardige betrokkenheid van verenigingen van personen in armoede.

Een (inter)gemeentelijk lokaal netwerk bestaat minstens uit de gemeentelijke dienst(en) bevoegd voor vrije tijd (jeugd-, sport- en cultuurdienst), OCMW('s) en de verenigingen van personen in armoede die actief zijn in de gemeente of in het werkingsgebied van het intergemeentelijk samenwerkingsverband. Als er in de gemeente geen vereniging van personen in armoede actief is, worden andere relevante lokale organisaties die in hun werking onder meer personen in armoede als doelgroep hebben, verplicht betrokken bij het lokale netwerk. Het lokaal netwerk van de Vlaamse Gemeenschapscommissie moet bestaan uit de eigen diensten, bevoegd voor vrije tijd en de verenigingen van personen in armoede, gevestigd in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad die vanwege hun activiteiten tot de Vlaamse Gemeenschap behoren. Als er geen vereniging van personen in armoede actief is, worden andere relevante lokale organisaties die in hun werking onder meer personen in armoede als doelgroep hebben, verplicht betrokken bij het lokaal netwerk.

Voor het totale jaarlijkse Vlaamse trekkingsrecht heeft de Vlaamse Regering sinds 2009 tot en met 2025 een bedrag van 6.500.000,00 euro uitgetrokken. De VGC ontvangt hier minstens 6% van. In werkelijkheid is dit bedrag voor de VGC steeds tot deze 6% beperkt geweest. Het resterende bedrag is voor alle Vlaamse

gemeenten bestemd. Het bedrag waarop elke gemeente recht heeft, wordt bepaald door een trekkingsrecht. Dit trekkingsrecht per gemeente is vastgesteld op basis van twee parameters:

- 50% op basis van het aantal rechthebbenden op een verhoogde verzekeringstegemoetkoming (als vermeld in artikel 37, § 1 en § 19, van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994);
- 50% op basis van het aantal gerechtigden op maatschappelijke integratie (als vermeld in de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie).

De Vlaamse Regering stelt tijdens het laatste jaar van de gemeentelijke legislatuur de nieuwe Vlaamse trekkingsrechten van de VGC en per Vlaamse gemeente vast.

De regelgeving stelt uitdrukkelijk dat elk netwerk moet steunen op een model van cofinanciering: de subsidie van de Vlaamse overheid verplicht de gemeente en/of het OCMW ook tot een eigen inbreng van minstens het dubbele van het jaarlijkse trekkingsrecht van de Vlaamse overheid. De eigen inbreng van de VGC beperkt zich tot minstens hetzelfde bedrag als het jaarlijkse trekkingsrecht van de Vlaamse overheid.

De lokale netwerken moeten dit Vlaamse trekkingsrecht besteden aan:

- de financiering van de deelname door personen in armoede aan vrijetijdsinitiatieven, -activiteiten en -verenigingen binnen en buiten de gemeente (lidgeld en noodzakelijke benodigdheden inbegrepen);
- de ondersteuning en financiering van initiatieven van of voor personen in armoede op sportief, jeugdwerk- of cultureel vlak.

De VGC mag deze middelen enkel aanwenden voor aanvragen via verenigingen die wegens hun activiteiten worden beschouwd als uitsluitend behorend tot de Vlaamse Gemeenschap.

2.2.1.2 <u>In cijfers</u>

Sinds 1 januari 2023 subsidieert de Vlaamse overheid 173 Vlaamse gemeenten, 1 intergemeentelijk samenwerkingsverband (bestaande uit 5 Vlaamse gemeenten) en de VGC voor een totaal Vlaams trekkingsrecht van 1.352.625,22 euro. Alle Vlaamse centrumsteden, de twee grootsteden en de VGC beschikken over een gesubsidieerd lokaal netwerk. De gesubsidieerde gemeenten zijn als volgt over de provincies verdeeld:

- provincie Antwerpen: 49 gemeenten en 1 IGS met 5 gemeenten (54/69 = 78%)
- provincie Limburg: 30 gemeenten (30/42= 71%)
- provincie Oost-Vlaanderen: 37 gemeenten (37/60 = 62%)
- provincie Vlaams-Brabant: 17 gemeenten (17/65 = 26%)
- provincie West-Vlaanderen: 40 gemeenten (40/64 = 63%)

Momenteel ontvangen dus 178 van de 300 Vlaamse gemeenten zelf of via een intergemeentelijk samenwerkingsverband een subsidie voor een lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie. Dat is dus in totaliteit 59% van alle Vlaamse gemeenten.

2.3 DECREET LOKAAL CULTUURBELEID

2.3.1 Werkingssubsidies voor gemeenten in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad voor de uitvoering van een cultuurbeleidsplan

Deze subsidielijn richt zich niet expliciet naar personen in armoede.

2.3.2 Werkingssubsidies voor gemeenten in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad voor de organisatie van een gemeentelijke, Nederlandstalige openbare bibliotheek

Deze subsidielijn richt zich niet expliciet naar personen in armoede.

2.3.3 Subsidie aan de Vlaamse Gemeenschapscommissie

Deze subsidielijn richt zich niet expliciet naar personen in armoede.

3 VOORONTWERP VAN DECREET OVER DE BOVENLOKALE CULTUURWERKING

3.1 ONTWERP VAN DECREET

3.1.1 Doelstelling en krachtlijnen

Het voorliggende ontwerp van decreet heeft tot doel om een kwalitatieve, duurzame, diverse en geïntegreerde cultuurwerking uit te bouwen, te stimuleren, te optimaliseren en participatie te bevorderen. Het ontwerp van decreet focust daarvoor op drie krachtlijnen.

Allereerst wil het ontwerp van decreet de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden versterken en streeft het naar een verdere ontwikkeling ervan, met als einddoel dat elke gemeente in Vlaanderen deel zal uitmaken van een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking. Daartoe wordt binnen dit decreet enerzijds de ondersteuning van de lokale netwerken vrijetijdsparticipatie opgeschaald tot een ondersteuning voor bovenlokale netwerken vrijetijdsparticipatie en geënt op de werking van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking. En anderzijds kadert ook

de nieuwe rol die de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden krijgen in de inhoudelijke beoordeling van de kleine bovenlokale cultuurprojecten, in deze focus.
Daarnaast focust dit ontwerp van decreet op de ondersteuning van projecten van culturele organisaties die het bovenlokale culturele weefsel mee vorm geven. Door de invoering van twee subsidielijnen voor kleine en grote bovenlokale cultuurprojecten, wil dit ontwerp van decreet beter inspelen op de grote diversiteit aan initiatieven in het bovenlokale culturele landschap.

Tot slot focust dit ontwerp van decreet ook op de versterking van het Nederlandstalige culturele weefsel in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad. Het Vlaamse culturele leven vormt immers een onmisbare schakel in het (boven)lokale cultuurlandschap.

Het ontwerp van decreet blijft voorzien in een steunpunt voor bovenlokale cultuur dat als opdracht heeft om een kwalitatief, duurzaam en divers bovenlokaal cultuurlandschap te stimuleren en te ondersteunen.

3.1.2 Beleidsinstrumenten

Om de doelstellingen te realiseren beoogt dit ontwerp van decreet acht beleidsinstrumenten:

1) Projectsubsidies voor kleine bovenlokale cultuurprojecten met een maximale looptijd van één jaar
2) Projectsubsidies voor grote, transversale bovenlokale cultuurprojecten met een maximale looptijd van drie jaar
3) Werkingssubsidies aan een steunpunt voor bovenlokale cultuur, toegekend voor een subsidieperiode van vijf jaar.
4) Werkingssubsidies aan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor een bovenlokale cultuurwerking, toegekend voor een subsidieperiode van maximaal zes jaar.
5) Werkingssubsidies aan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie, toegekend voor een subsidieperiode van maximaal zes jaar.
6) Werkingssubsidies aan gemeenten in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad om een gemeentelijk cultuurbeleid te voeren, toegekend voor een subsidieperiode van zes jaar
7) Werkingssubsidies aan gemeenten in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad om een gemeentelijke, Nederlandstalige openbare bibliotheek te organiseren, toegekend voor een subsidieperiode van zes jaar.
8) Werkingssubsidies aan de Vlaamse Gemeenschapscommissie, toegekend voor een subsidieperiode van vijf jaar.

3.2 MOGELIJKE IMPACT OP PERSONEN IN ARMOEDE

Dit ontwerp van decreet heeft als een van de doelstellingen om participatie te bevorderen. In de doelstelling zelf wordt niet specifiek gefocust op personen in armoede, maar wordt de bevordering van participatie breed geïnterpreteerd.

3.2.1 Projectsubsidies voor kleine bovenlokale cultuurprojecten

De subsidielijn projectsubsidies voor kleine bovenlokale cultuurprojecten richt zich niet specifiek naar mensen in armoede, maar heeft als doel om kleine, bovenlokale cultuurprojecten te stimuleren en te ondersteunen die relevant zijn voor het werkingsgebied van een via dit decreet gesubsidieerd intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking.

De aanvrager van een projectsubsidie voor een klein bovenlokaal cultuurproject moet een cultuur- of jeugdactor zijn, gelieerd aan de culturele sectoren die worden opgesomd in het ontwerpdecreet. Dit betekent dat een vereniging van personen in armoede niet rechtstreeks zelf een aanvraag kan indienen op deze subsidielijn. Aangezien dit ontwerp van decreet transversale en beleidsveldoverschrijdende samenwerking wil stimuleren, kan een vereniging van personen in armoede wel partner zijn in een klein bovenlokaal cultuurproject dat ingediend wordt door een cultuur- of jeugdactor. Bovendien moet de aanvrager gevestigd zijn in het werkingsgebied van een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking dat op basis van dit decreet gesubsidieerd wordt. Deze beleidskeuze zorgt ervoor dat organisaties die niet gelegen zijn in het werkingsgebied van een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking, geen toegang hebben tot deze subsidielijn. Deze beleidskeuze is ingegeven door de ambitie van dit ontwerp van decreet om gemeenten te stimuleren om via een intergemeentelijk samenwerkingsverband een bovenlokale cultuurwerking uit te bouwen, met als doel dat elke gemeente in Vlaanderen zou deelnemen aan een intergemeentelijk samenwerkingsverband.

Voor de subsidielijn voor kleine bovenlokale cultuurprojecten geldt de subsidievoorwaarde dat het project een culturele finaliteit moet hebben. Hiermee wordt bedoeld dat het project een cultureel doel moet hebben, waarbij cultuur in de brede zin wordt geïnterpreteerd. Daarnaast moet een project een bovenlokaal karakter hebben en moet het relevant zijn voor de regio waar het georganiseerd wordt. De aanvrager moet voor het project verplicht samenwerken met partners en het project moet de reguliere werking van de aanvrager overstijgen. Het project mag een maximale duur hebben van één jaar.

Projecten die een culturele finaliteit hebben, en zich specifiek richten op personen in armoede komen dus in aanmerking, op voorwaarde dat ze een bovenlokaal karakter hebben, dat er samengewerkt wordt met partners en dat het project de reguliere werking van de aanvrager overstijgt. Langdurige projecten met een looptijd van meer dan één jaar komen niet in aanmerking.

3.2.2 Projectsubsidies voor grote, transversale bovenlokale cultuurprojecten

De subsidielijn projectsubsidies voor grote, transversale bovenlokale cultuurprojecten richt zich niet specifiek naar mensen in armoede, maar heeft als doel om grote, transversale bovenlokale cultuurprojecten te stimuleren, te ondersteunen en mogelijk te maken die een bovenlokale schaalgrootte, reikwijdte en relevantie hebben.

De aanvrager van een projectsubsidie voor een groot, transversaal bovenlokaal cultuurproject moet een cultuur- of jeugdactor zijn, gelieerd aan de culturele sectoren die worden opgesomd in het ontwerpdecreet. Dit betekent dat een vereniging van personen in armoede niet rechtstreeks zelf een aanvraag kan indienen op deze subsidielijn. Aangezien dit ontwerp van decreet transversale en beleidsveldoverschrijdende samenwerking wil stimuleren, kan een vereniging van personen in armoede wel partner zijn in een groot, transversaal bovenlokaal cultuurproject dat ingediend wordt door een cultuur- of jeugdactor. Bovendien moet de aanvrager van een groot, transversaal bovenlokaal cultuurproject gevestigd zijn in het Nederlandse taalgebied of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, waarbij wegens haar activiteiten de aanvrager moet worden beschouwd uitsluitend te behoren tot de Vlaamse Gemeenschap. Dit betekent dat organisaties die niet gelegen zijn in het werkingsgebied van een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking, wel toegang hebben tot de subsidielijn voor grote, transversale bovenlokale cultuurprojecten, maar niet tot de subsidielijn voor kleine, bovenlokale cultuurprojecten.

Ook voor de subsidielijn voor grote, transversale bovenlokale cultuurprojecten geldt de subsidievoorwaarde dat het project een culturele finaliteit moet hebben. Hiermee wordt bedoeld dat het project een cultureel doel moet hebben, waarbij cultuur in de brede zin wordt geïnterpreteerd. Daarnaast moet een groot, transversaal bovenlokaal cultuurproject een bovenlokale schaalgrootte, reikwijdte en relevantie hebben. De aanvrager moet voor het project verplicht bovenlokaal en transversaal samenwerken en het project moet de reguliere werking van de aanvrager overstijgen. Het project mag een maximale duur hebben van drie jaar. Via deze subsidielijn kunnen dus wel meerjarige projecten gesubsidieerd worden.

Projecten die een culturele finaliteit hebben, en zich specifiek richten op personen in armoede komen dus in aanmerking, op voorwaarde dat ze voldoen aan de bovenstaande voorwaarden.

3.2.3 Werkingssubsidies aan een steunpunt voor bovenlokale cultuur

De subsidielijn werkingssubsidies aan een steunpunt voor bovenlokale cultuur richt zich niet specifiek naar mensen in armoede.

Het steunpunt voor bovenlokale cultuur moet lokale en bovenlokale culturele actoren versterken door hen te stimuleren tot bovenlokale en transversale samenwerking. Daarnaast moet het organisaties en besturen versterken door hen te ondersteunen bij hun praktijkontwikkeling, subsidieaanvragen en beleidsvisie rond bovenlokale cultuurwerking.

3.2.4 Werkingssubsidies aan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor een bovenlokale cultuurwerking

De subsidielijn werkingssubsidies aan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor een bovenlokale cultuurwerking richt zich niet specifiek naar mensen in armoede, maar heeft wel impact op mensen in armoede, doordat de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking in dit ontwerp van decreet de bijkomende opdracht krijgen om kansengroepen toe te leiden naar het culturele

vrijetijdsaanbod in het werkingsgebied van het intergemeentelijk samenwerkingsverband en hun deelname eraan te stimuleren. Hierdoor wordt hun werking uitdrukkelijk verbreed tot de toeleiding van kansengroepen naar het culturele vrijetijdsaanbod en zal elk intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking hieraan aandacht moeten besteden.

Gedurende de subsidieperiode 2020-2025 worden er 19 intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking gesubsidieerd op basis van het Bovenlokaal Cultuurdecreet van 15 juni 2018. In totaal nemen 147 gemeenten deel aan deze 19 intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Dat is bijna de helft van alle Vlaamse gemeenten. Het kleinste samenwerkingsverband bestaat uit 4 gemeenten, het grootste uit 13 gemeenten. Gemiddeld genomen bestaat een intergemeentelijk samenwerkingsverband uit 7,7 gemeenten.

Samen hebben de 19 intergemeentelijke samenwerkingsverbanden een werkingsgebied van 2.868.290 inwoners. Gemiddeld genomen bestaat het werkingsgebied van een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking uit 150.963 inwoners.

De tabel hieronder toont de verdeling van de 19 intergemeentelijke samenwerkingsverbanden over de 5 provincies. Twee intergemeentelijke samenwerkingsverbanden overschrijden de provinciegrenzen.

Provincie(s)	**Aantal aanvragen**
Antwerpen	3
Limburg	1
Oost-Vlaanderen	4
Vlaams-Brabant	3
West-Vlaanderen	6
Antwerpen / Vlaams-Brabant / Limburg	1
Oost-Vlaanderen / Antwerpen	1
TOTAAL	**19**

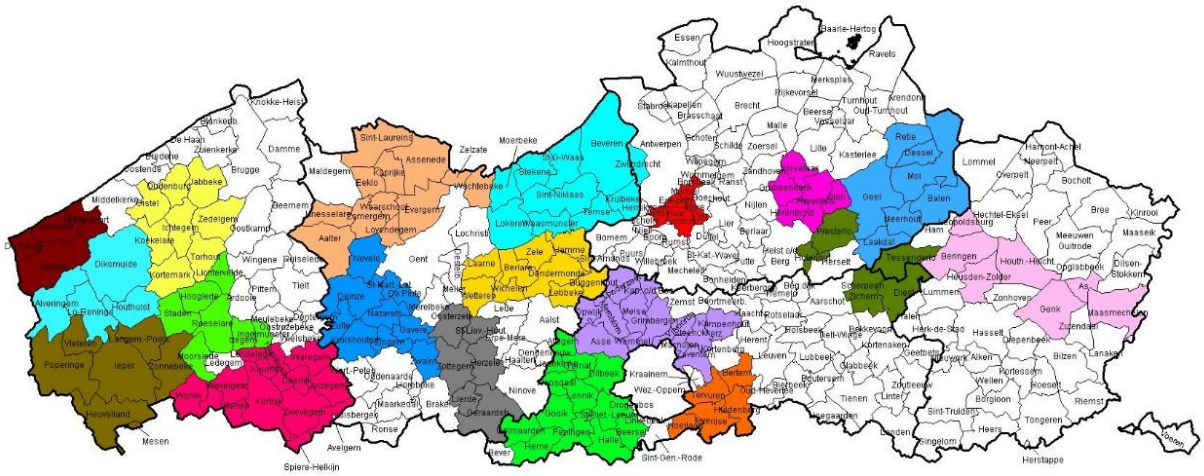

Er wordt verwacht dat het aantal intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking de volgende subsidieperiodes verder zal stijgen. Bovendien zal ook de regiovorming een impact hebben op de samenstelling van de bestaande en toekomstige intergemeentelijke samenwerkingsverbanden.

3.2.5 Werkingssubsidies aan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie

De nieuwe subsidielijn werkingssubsidies aan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie richt zich wel specifiek naar mensen in armoede. De subsidielijn voor lokale netwerken vrijetijdsparticipatie uit het Participatiedecreet, wordt in dit ontwerp van decreet opgeschaald tot een subsidielijn voor bovenlokale netwerken vrijetijdsparticipatie. De intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking kunnen ervoor kiezen om een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie te organiseren met als doel om participatiedrempels van personen in armoede aan cultuur, jeugdwerk en sport in het werkingsgebied weg te werken.

Intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie moeten volgende opdrachten realiseren:

1) Een werking uitbouwen rond vrijetijdsparticipatie voor personen in armoede binnen de bovenlokale cultuurwerking van het intergemeentelijke samenwerkingsverband;
2) Een structurele samenwerking creëren tussen alle relevante partners in het werkingsgebied door middel van de creatie van een bovenlokaal netwerk;
3) Gerichte acties nemen om de participatie van personen in armoede aan cultuur, jeugdwerk en sport te stimuleren.

Door de opschaling van lokale netwerken vrijetijdsparticipatie tot bovenlokale netwerken, hoopt de minister sterkere en meer slagkrachtige netwerken vrijetijdsparticipatie te realiseren. Kennis, expertise en middelen die lokaal soms beperkt zijn, kunnen binnen een intergemeentelijk samenwerkingsverband worden samengebracht, waardoor er een sterkere beleidsvisie rond vrijetijdsparticipatie kan ontwikkeld worden en de middelen efficiënter kunnen worden ingezet.

De beleidskeuze om de lokale netwerken vrijetijdsparticipatie te integreren in het ontwerp van bovenlokaal cultuurdecreet en op te schalen tot bovenlokale netwerken vrijetijdsparticipatie als deelwerking van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking, betekent dat lokale besturen via het nieuwe decreet geen werkingssubsidies voor een lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie meer zullen kunnen ontvangen, maar dat de werkingsmiddelen zullen worden toegekend en beheerd door het intergemeentelijk samenwerkingsverband.

In 2023 ontvangen 173 Vlaamse gemeenten, één intergemeentelijk samenwerkingsverband (bestaande uit 5 gemeenten) en de Vlaamse Gemeenschapscommissie werkingssubsidies voor de organisatie van een lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie (zie punt 22.12). Dat betekent dat op dit moment 178 gemeenten en de Vlaamse Gemeenschapscommissie beschikken over een lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie.

In een poging om in te schatten hoe de transitie van lokale netwerken vrijetijdsparticipatie naar bovenlokale netwerken vrijetijdsparticipatie in de toekomst zou kunnen verlopen, heeft de administratie de overlap in kaart gebracht tussen de huidige 178 gemeenten met een lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie en de huidige 19 intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking.

Van de 178 gemeenten met een lokaal netwerk liggen er 85 gemeenten of 48 % in het werkingsgebied van een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking. Bij 3 intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking beschikken op dit moment alle deelnemende gemeenten over een (individueel) lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie. Bij 3 intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking beschikken op dit moment bijna alle deelnemende gemeenten over een individueel lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie.

Van de 178 gemeenten met een lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie zijn er echter 93 gemeenten of 52 % vandaag niet gelegen in het werkingsgebied van een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking. Voor hen zal de overstap van een lokaal netwerk naar een bovenlokaal netwerk dus moeilijker zijn, omdat ze dan eerst een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking moeten oprichten. Om lokale besturen met een bestaand lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie voldoende tijd te geven om de transitie te maken naar een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie voorziet dit ontwerp van decreet in een overgangsregeling. Die bestaat erin dat gemeenten of intergemeentelijke samenwerkingsverbanden die in 2026 werkingssubsidies ontvangen voor een lokaal netwerk voor de bevordering van de vrijetijdsparticipatie van personen in armoede op basis van artikel 22 van het Participatiedecreet, eenmalig van 2027 tot 2032 nog werkingssubsidies kunnen ontvangen voor hun lokaal netwerk. Vanaf 1 januari 2033 stopt deze overgangsregeling en komen enkel nog intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking in aanmerking en niet langer lokale besturen.

3.2.6 Werkingssubsidies aan gemeenten in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad om een gemeentelijk cultuurbeleid te voeren

De subsidielijn werkingssubsidies aan gemeenten in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad om een gemeentelijk cultuurbeleid te voeren, richt zich niet specifiek naar mensen in armoede, maar heeft als doel het voeren van een kwaliteitsvol, duurzaam en geïntegreerd gemeentelijk cultuurbeleid. Het is dus mogelijk dat Brusselse gemeenten in hun gemeentelijk cultuurbeleid aandacht hebben voor de participatie van mensen in armoede en het wegwerken van participatiedrempels.

3.2.7 Werkingssubsidies aan gemeenten in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad om een gemeentelijke, Nederlandstalige openbare bibliotheek te organiseren

De subsidielijn werkingssubsidies aan gemeenten in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad om een gemeentelijke, Nederlandstalige openbare bibliotheek te organiseren, richt zich niet specifiek naar mensen in armoede, maar heeft als doel het organiseren van een hedendaagse en kwalitatieve gemeentelijke, Nederlandstalige openbare bibliotheek.

De Nederlandstalige openbare bibliotheken moeten daarvoor volgende opdrachten realiseren:

1) inspelen op maatschappelijke uitdagingen;
2) een onafhankelijk en pluriform informatieaanbod ter beschikking stellen, breed en zorgvuldig samengesteld, aangepast aan de behoeften van het doelpubliek en in een niet-commerciële omgeving;
3) een onlinecatalogus aanbieden vanuit het Eengemaakt Bibliotheeksysteem;
4) de raadpleging in de bibliotheek van alle informatiedragers en de uitlening van materialen en bestanden zo laagdrempelig mogelijk maken, in het bijzonder voor moeilijk bereikbare doelgroepen en voor mensen met een beperkt inkomen;
5) een optimale publieke dienstverlening garanderen op klantvriendelijke uren.

De acties die de openbare bibliotheek neemt om in te spelen op maatschappelijke uitdagingen kunnen ten goede komen van mensen in armoede. De keuze of de bibliotheek al dan niet inzet op het bevorderen van de participatie van mensen in armoede aan cultuur, ligt echter bij de Brusselse gemeente. Het ontwerp van decreet legt wel de verplichting op dat de raadpleging en uitlening van alle materialen zo laagdrempelig mogelijk moet zijn, in het bijzonder voor moeilijk bereikbare doelgroepen en voor mensen met een beperkt inkomen.

3.2.8 Werkingssubsidie aan de Vlaamse Gemeenschapscommissie

De subsidielijn werkingssubsidie aan de Vlaamse Gemeenschapscommissie heeft als doel om een kwaliteitsvol en duurzaam bovenlokaal cultuurbeleid in Brussel te stimuleren en om een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie te organiseren. De subsidielijn richt zich dus specifiek naar mensen in armoede, doordat de Vlaamse Gemeenschapscommissie onder meer de opdracht heeft om een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie te organiseren met als doel:

1) De creatie van een structurele samenwerking tussen alle relevante partners in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad door middel van de organisatie van een bovenlokaal netwerk;
2) Het nemen van gerichte acties om de participatie van personen in armoede aan cultuur, jeugdwerk en/of sport te stimuleren.

Door de integratie van het lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie van de Vlaamse Gemeenschapscommissie in de subsidielijn werkingssubsidie aan de Vlaamse Gemeenschapscommissie, garandeert dit ontwerp van decreet de continuïteit van het (boven)lokale netwerk vrijetijdsparticipatie in Brussel.

4 WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

4.1 EERSTE ONDERZOEKEN

Tijdens het eerste werkjaar van de lokale netwerken liet het Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media een wetenschappelijk onderzoek uitvoeren over de lokale netwerken dat haar weerslag vond in de uitgave Wyckmans, J. & Dierckx, D. (2009). Verboden voor onbevoegden. Naar lokale netwerken voor meer participatie aan cultuur, jeugdwerk en sport, Leuven: OASeS.

In 2010 gaf Demos in het kader van haar praktijkondersteuning van de lokale netwerken vrijetijdsparticipatie en in het kader van de evaluatie van het Participatiedecreet in 2011 de opdracht aan Lieselotte Vanduynslager om een kwalitatief praktijkonderzoek naar de werking en betekenis van lokale netwerken ter bevordering van de vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede uit te voeren (Vanduynslager, L. (2010). Kwalitatief praktijkonderzoek naar de werking en betekenis van lokale netwerken ter bevordering van de vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede: Onderzoeksrapport, Brussel: Demos. Download: www.demos.be/lokale-netwerken).
Aangezien beide onderzoeken dateren uit de opstartjaren van de lokale netwerken vrijetijdsparticipatie, meer dan 10 jaar terug dus, worden ze hier verder buiten beschouwing gelaten.

4.2 DE MAAT VAN LOKALE NETWERKEN: KWANTITATIEVE ANALYSE VAN DE LOKALE NETWERKEN VRIJETIJDSPARTICIPATIE

In 2016 ondernam Demos in samenwerking met OASeS een kwantitatief onderzoek naar de lokale netwerken. Vrijetijdsparticipatie. Dit vond zijn neerslag in: Bart Bozek, Peter Raeymaeckers en Jill Coene (2016) De maat van lokale netwerken. Kwantitatieve analyse van de lokale netwerken vrijetijdsparticipatie voor mensen in armoede. Dēmos onderzoeksrapport 2016/1. Brussel ISBN-nummer: 978-94-91938-10-8.
Op het moment van het schrijven van het onderzoek worden 104 lokale netwerken vrijetijds-participatie voor mensen in armoede gefinancierd. In totaal hebben 77 coördinatoren de survey volledig ingevuld. Met een potentiële respons van 104 coördinatoren komt dit neer op een responsgraad van 74%.

De onderzoekers formuleren twee doelstellingen. Een eerste doelstelling is het bieden van een beschrijving van de lokale netwerken vrijetijdsparticipatie. Ze bekijken de visie, doelstellingen en acties van deze netwerken en bekijken ook de wijze waarop deze worden aangestuurd. Ze hebben daarnaast ook aandacht voor de verschillende actoren die deel uitmaken van de diverse lokale netwerken. Een tweede doelstelling focust op de rol van de coördinator. De netwerken worden aangestuurd door een lokaal bestuur. Ze bekijken de rol die de coördinator opneemt in deze netwerken en de manier waarop deze coördinator deze netwerken evalueert. Een ander belangrijk onderdeel van het onderzoek focust op de vertegenwoordiging van mensen in armoede. Op welke manier wordt de stem van de mensen in armoede vertegenwoordigd in het netwerk? Ten slotte bekijken ze de ondersteuningsnoden. Ze analyseren de ondersteuning die deze netwerken nodig hebben om hun belangrijke opdracht op het lokale niveau uit te voeren.
Een multi-aspectuele visie op armoede is cruciaal voor het voeren van een lokaal armoedebeleid. Dit betekent dat beleid gericht op het bestrijden van armoede enkel kan gevoerd worden in een netwerk van diverse beleids- en middenveldactoren. Een belangrijke verantwoordelijkheid ligt dan ook bij de lokale overheid die bij het aansturen van deze netwerken voldoende ruimte moet laten om de expertise van de diverse netwerkactoren te benutten.

De onderzoekers kwamen tot de volgende bevindingen:

Ze stellen dat ze kunnen besluiten dat in de netwerken een verscheidenheid aan organisaties als vaste partner betrokken wordt. De verplichte partners OCMW en vrijetijdsdiensten worden vanzelfsprekend veruit het meest betrokken. Daarnaast werken de netwerken ook samen met andere gemeentelijke diensten, in het bijzonder met het Sociaal Huis, de dienst Sociale Zaken, de dienst Integratie. Gesubsidieerde verenigingen waar armen het woord nemen worden bij minder dan de helft van de netwerken als vaste partner betrokken. In alle steden en gemeenten is een armoedepartner betrokken, maar de vertegenwoordiging van mensen in armoede gebeurt dan via een andere sociale organisatie. Naast de vaste netwerkpartners wordt ook met andere lokale actoren samengewerkt. De gesubsidieerde vrijetijdsaanbieders uit jeugdwerk, cultuur en sport worden het meest betrokken. De samenwerking met lokale commerciële vrijetijdsaanbieders vindt maar in beperkte mate plaats. Ten slotte is er weinig verloop inzake partners binnen het netwerk. Een meerderheid

van de respondenten stelt dat alle noodzakelijke partners aanwezig zijn om de vooropgestelde doelstellingen waar te maken.

Volgens de coördinatoren hebben de netwerken duidelijk afgebakende doelstellingen i.v.m. de vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede. Deze worden aanvaard door alle partners. De belangrijkste doelstellingen voor de netwerken zijn het verlagen van de drempels naar het vrijetijdsaanbod en communicatie op maat naar de doelgroepen. Tenslotte worden de armoedecriteria 'recht op verhoogde tegemoetkoming' en de aanwezigheid van een traject van schuldbemiddeling het vaakst gehanteerd. Het hanteren van een leeftijdscriterium valt nauwelijks voor.

De lokale netwerken stellen acties op omtrent vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede waarover consensus is binnen het netwerk. Volgens het onderzoek zijn de acties onvoldoende evenwichtig verdeeld. Het zijn vaak dezelfde organisaties die de acties organiseren. De inzet op financiële maatregelen is even groot als de inzet op begeleiding en toeleidingsactiviteiten. De actie waar het sterkst wordt op ingezet is het toekennen van individuele financiële tussenkomsten. Daarnaast is informatieverspreiding zeer belangrijk. De financiering van onderzoek rond vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede wordt door de netwerken nauwelijks opgenomen. De netwerken zetten gemiddeld het sterkst in op de sector cultuur, hoewel sport en jeugd niet ver achterblijven. Opvallend is dat een zeer kleine minderheid het sterkst inzet op het commercieel vrijetijdsaanbod. Tenslotte blijkt het meest gehanteerde kortingssysteem de lokale kansen- of vrijetijdspas te zijn.

De meerderheid van de netwerken komen tussen de 2 en de 4 keer per jaar formeel samen. Doorgaans is er consensus over genomen beslissingen, maar indien dit niet zo is, wordt dit uitgeklaard via discussie. De coördinator staat op gelijke voet met de netwerkpartners bij het nemen van beslissingen. Hij of zij probeert de partners nauwelijks te beïnvloeden. Binnen het netwerk zijn er voldoende overlegmomenten, de informele zijn even waardevol als de formele.

Een meerderheid van de coördinatoren vindt het trekkingsrecht onvoldoende om de doelstellingen van het netwerk te realiseren. Deze bevinding geldt in sterkere mate voor de grote gemeenten en steden (dit zijn gemeenten of steden met een trekkingsrecht van meer dan 5.000 euro) dan voor de kleine. Het budget wordt wel gezamenlijk ingezet en de lokale overheid investeert bijkomende middelen. De lokale overheid luistert ook naar de aanbevelingen van de netwerkcoördinator. Een zwak punt bij de lokale netwerken blijkt de samenwerking te zijn met de lokale netwerken van omliggende steden en/of gemeenten. De netwerkcoördinatoren in de kleine gemeenten blijken meer tevreden te zijn over de hoeveelheid trekkingsrecht dan hun collega's in de grotere gemeenten en steden.

Uit het onderzoek blijkt dat de meeste netwerkcoördinatoren, bij het opstellen van de visie, doelstellingen en acties, vooral de rol van coproducent hanteren. De stem van de netwerkcoördinator weegt bij die rol even zwaar als die van de netwerkpartners. De beslissingen gebeuren in samenspraak en de netwerkpartners participeren in belangrijke mate. Naast coproductie wordt ook de rol van facilitator in aanzienlijke mate gehanteerd bij het opstellen van de visie, doelstellingen en acties. De rol van facilitator wordt in grotere mate opgenomen bij het opstellen van de visie en doelstellingen dan bij het opstellen van de acties. Wanneer een

coördinator de rol van facilitator opneemt dan faciliteert hij of zij het beslissingsproces in het netwerk. De beslissingen worden genomen door de netwerkpartners. De rol van opdrachtgeverschap wordt het minst gehanteerd, maar wordt niettemin bij zowel visie, doelstellingen en acties in beperkte mate opgenomen. Bij het opstellen van de acties tonen de resultaten aan dat de rollen van facilitator en opdrachtgeverschap in dezelfde mate worden opgenomen. Indien de coördinator de rol van opdrachtgeverschap opneemt, dan wil dit zeggen dat hij of zij alle touwtjes in handen heeft binnen het netwerk. De coördinator neemt de beslissingen en verdeelt de taken.

De netwerkcoördinatoren in de grote gemeenten en steden hanteren bij het opstellen van de visie, doelstellingen en acties in veel grotere mate de rol van facilitator dan hun collega's bij de kleine gemeenten. De rol van coproducent bij het opstellen van de visie en acties wordt bij kleine en grote steden en gemeenten in nagenoeg dezelfde mate opgenomen. Bij het opstellen van de doelstellingen wordt de rol van coproducent een stuk meer opgenomen door de coördinatoren in de kleine gemeenten dan bij de grotere gemeenten/steden. De rol van opdrachtgeverschap wordt meer opgenomen door coördinatoren in de kleinere gemeenten dan door hun collega's in de grotere gemeenten/steden. Dit geldt zowel voor de visie als voor de doelstellingen en acties, maar deze bevinding komt in zeer sterke mate naar voor bij het opstellen van de doelstellingen.

De gemiddelde netwerkcoördinator kan zich vinden in de visie op vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede die binnen zijn of haar netwerk gehanteerd wordt. De doelstellingen binnen de netwerken worden geëvalueerd en de coördinatoren vinden dat deze bereikt worden. Deze doelstellingen liggen in lijn met de binnen het netwerk gehanteerde visie. Ook de acties worden geëvalueerd door de netwerken, de coördinatoren vinden ze effectief. Een relatief grote groep coördinatoren (42.9%) vindt de hoeveelheid ondernomen acties onvoldoende, maar het zijn volgens hen wel de juiste acties die ondernomen worden. Deze acties zorgen er ook voor dat de doelstellingen gehaald worden. De communicatie binnen de netwerken verloopt goed, de beslissingen worden op een goede manier genomen en er wordt op een integrale en intersectorale manier gewerkt. Het lokaal bestuur geeft autonomie aan de coördinatoren om visie, doelstellingen en acties te bepalen. Die autonomie is het grootst bij het bepalen van de acties. Netwerkcoördinatoren in de kleine gemeenten krijgen meer autonomie van het lokaal bestuur bij het bepalen van de visie, doelstellingen en acties dan hun collega's in de grotere gemeenten/steden.

Bij de meerderheid van de lokale netwerken hebben mensen in armoede op vlak van visie, doelstellingen en acties van bij het begin inbreng. Daarnaast wordt bij de meerderheid van de netwerken rekening gehouden met hun expertise. De onderzoekers merken echter op dat een relatief groot aantal coördinatoren aangeeft dat er geen rekening is gehouden met de expertise van mensen in armoede en dat hun inbreng niet van bij het begin aanwezig was. Dit komt het sterkst naar voor bij het opstellen van de visie, maar valt ook op bij de doelstellingen en acties. Nog opmerkelijker is dat de coördinatoren de stellingen dat deze inbreng richtinggevend is, lager inschatten dan de stellingen dat de doelgroep betrokken is. De stem van mensen in armoede in het lokaal netwerk is volgens de netwerkcoördinatoren van grote gemeenten/steden beter vertegenwoordigd dan volgens de coördinatoren in de kleine gemeenten. Voor het opstellen van de visie, doelstellingen en acties blijkt dat in de grote gemeenten/steden mensen in armoede meer inbreng hadden van bij het begin dan in de kleine gemeenten. Daarnaast wordt de inbreng van mensen in armoede bij het

opstellen van de visie, doelstellingen en acties als meer richtinggevend beschouwd door de coördinatoren van de grote gemeenten/steden dan door die van de kleine. Ten slotte geven de coördinatoren van kleine gemeenten in sterkere mate aan dat ze rekening gehouden hebben met de expertise van mensen in armoede bij het opstellen van de visie, doelstellingen en acties dan hun collega's in de grote gemeenten/steden.

De onderzoekers concluderen dat netwerken cruciaal zijn voor het bestrijden van uitsluitingsmechanismen waar mensen in armoede mee worden geconfronteerd. Ze besluiten dat de participatie van de doelgroep mensen in armoede een belangrijk aandachtspunt blijft. Hoewel in een overgrote meerderheid van de netwerken deze zeer hoog wordt ingeschat, blijkt de inbreng, betrokkenheid en richtinggevende stem van mensen in armoede voornamelijk in kleine gemeenten een probleem te vormen. Bij kleinere gemeenten zijn er vaak geen gesubsidieerde verenigingen waar armen het woord nemen beschikbaar om als partner opgenomen te worden binnen het lokaal netwerk. Dit vormt dan ook een reden waarom bij kleine gemeenten de inbreng van bij het begin lager ligt dan bij grotere gemeenten/steden. De zoektocht naar een geschikte armoedepartner verloopt moeilijker en de draagkracht van zulke partners ligt lager. Vaak gaat het om vrijwilligersorganisaties die de draagkracht ontberen om van bij het begin deel te nemen en om hun inbreng te laten gelden. Van Robaeys et al. vonden enkele verklarende factoren (Van Robaeys, B., Dierckx, D., & Vrancken, J. (2005). (G) een blad voor de mond. Spanningsvelden bij de participatie van armoedeverenigingen aan het armoedebeleid. Academia Press). In de eerste plaats staat er veel druk op de verenigingen van mensen in armoede om te presteren in de beleidsarena. Armoedeverenigingen willen zo veel mogelijk betrokken worden in het beleidsproces, en bij de lokale netwerken dus bij het opstellen van visie, doelstellingen en acties. De paradox is dat armoedeverenigingen aanduiden dat ze overbevraagd zijn. De verenigingen worden zeer graag geconsulteerd bij beleidsbeslissingen. De vraag naar expertise overtreft echter de draagkracht van deze verenigingen. Ten tweede is er tijd nodig voor de probleemanalyse en het formuleren van oplossingen voor beleidsaanbevelingen komende vanuit mensen in armoede. Van Robaeys et al. (2005) omschrijven dit proces als opbouw van cultureel kapitaal, onontbeerlijk voor het formuleren van beleidsaanbevelingen. Deze tijd wordt hen echter niet altijd gegund door beleidsmakers. De meeste energie gaat naar het opbouwen van dit cultureel kapitaal en ervaringskennis, waardoor de eigenlijke beleidsbeïnvloeding maar in beperkte mate plaatsvindt. Ten derde zien verenigingen waar armen het woord nemen vaak geen resultaat van hun adviezen. Dit zorgt ervoor dat hun motivatie afneemt om actief mee rond de tafel te gaan zitten. Deze aandachtspunten gelden voor de erkende verenigingen waar armen het woord nemen. We vermoeden echter dat deze bezorgdheden dubbel zo groot zijn indien in kleine gemeenten geen sterke erkende vereniging aanwezig is. Hierdoor rust de grote verantwoordelijkheid van een gedegen vertegenwoordiging van de stem van mensen in armoede vaak bij een vrijwilligersorganisatie. De onderzoekers stellen dat door de (beperkte) aanwezigheid van professionele krachten de participatie van deze organisaties in de lokale netwerken vrijetijdsparticipatie beperkt is.

De onderzoekers geven aan dat het onderzoek enkele belangrijke beperkingen kent. Dit hoeft geenszins problematisch te zijn. Elk onderzoek roept immers vragen op die verdere exploratie beogen.
Een eerste beperking van dit onderzoek is dat de onderzoekers hun resultaten enkel hebben gebaseerd op de coördinatoren. De netwerkactoren werden niet bevraagd. Verder onderzoek moet aangeven in welke mate de netwerkactoren eenzelfde mening zijn toegedaan dan de coördinator wat betreft het beleidsthema, beleidsorganisatie en de bestuursstijl. Niettegenstaande de dichte betrokkenheid van de coördinatoren bij hun

lokaal netwerk, geeft een bevraging van deze actoren geen volledig overzicht over het functioneren van de netwerken. De andere actoren of partners binnen het netwerk kunnen immers van visie verschillen met de netwerkcoördinator wat betreft de rol die hij of zij opneemt. Een coördinator kan zichzelf bv. wel in de rol van coproducent zien, maar de partners waarmee hij of zij samenwerkt kunnen hier een heel ander perspectief over hanteren.
Daarnaast blijft ook het perspectief van mensen in armoede onderbelicht. Verdere analyses die handelen rond het functioneren van de lokale netwerken vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede moeten de stem van de doelgroep laten horen. De onderzoekers hebben nog geen overzicht over hoe de verenigingen waar armen het woord nemen hun netwerk en in het bijzonder hun positie en inbreng evalueren.
Een laatste beperking is dat ze in hun analyse de inhoud van de visie die de lokale netwerken ontwikkelen rond armoede niet hebben bekeken. Voor een dergelijke analyse is het echter noodzakelijk om een meer diepgaand kwalitatief onderzoek te voeren. Zo stellen ze voor om in een vervolgonderzoek de visieverschillen te analyseren tussen de netwerkactoren en te bekijken of en op welke manier een consensus is tot stand gekomen.

4.3 DE PARTICIPATIESURVEY

Op 8 november 2022 stelden het Kenniscentrum Cultuur- en Mediaparticipatie, het Onderzoeksplatform Sport en het Jeugdonderzoeksplatform de eerste resultaten van de vierde Participatiesurvey die over de jaren 2020 – 2021 – 2022 gaat, voor.
Op basis van de vier participatiesurveys (2004 – 2009 – 2014 – 2020) heeft men een aantal trends van 2004 tot en met 2020 kunnen onderscheiden. Zo beweegt er heel wat in het verenigingsleven, maar blijft de algemene participatiegraad op peil. Meer gedetailleerde analyses tonen dat het verhoogde aandeel hoger opgeleiden in de totale bevolking in belangrijke mate heeft bijgedragen tot het status quo of de stijging van de participatiecijfers, en dat voor zowel de participatie aan kunsten en erfgoed als aan het sociaal-culturele verenigingsleven. Keerzijde daarvan is dat sociale ongelijkheden in cultuurparticipatie onverminderd blijven bestaan en voor een aantal participatiedomeinen zelfs verder worden uitgediept. Zo wordt het verschil tussen laag- (personen die het secundair onderwijs niet voltooid hebben) en middengeschoolden (personen die een diploma secundair onderwijs behaald hebben) minder uitgesproken voor kunsten- en erfgoedparticipatie en contrasteren vooral de hoger opgeleiden (personen die een opleiding in het hoger onderwijs voltooid hebben) meer en meer met de rest.

Ook in het verenigingsleven, blijft de algemene participatiegraad op peil dankzij de stijgende scholarisatiegraad. De kloof tussen lager en hoger opgeleiden groeit doorheen de tijd wanneer we naar de algemene deelname aan het verenigingsleven kijken: daar zien we vooral een lagere participatiegraad bij de laagst opgeleiden. Wanneer we die opleidingskloof apart bekijken voor sportverenigingen en sociaal-culturele verenigingen, dan blijkt de sociale kloof vooral aanwezig te zijn bij de sociaal-culturele verenigingen (zie samenvatting eerste resultaten vierde participatiesurvey, p. 3 bron: https://cultuurenmedia.be/ dd. 23/03/2023)

Hoewel de resultaten aangeven dat digitale media als smartphone, computer en laptop hun intrek hebben genomen in het dagelijkse mediagebruik van de Vlaming, blijkt de digitale kloof nog niet helemaal weggewerkt. Zo blijkt het frequente gebruik (meermaals per dag) van computer of laptop nog steeds vooral beperkt tot hoger opgeleiden (70%), en geeft zo'n 45% van de lager opgeleiden aan de voorbije week geen gebruik te hebben gemaakt van een computer of laptop. Gelijkaardige verschillen tekenen zich af in het gebruik van smartphones, waar hoger (89%) en midden opgeleiden (79%) vaker meermaals per dag een smartphone gebruiken dan lager opgeleiden (58%). Zo'n 30% van de lager opgeleiden geeft bovendien aan de voorbije week geen smartphone te hebben gebruikt (idem, p. 7).

Tot slot vinden de onderzoekers het ook belangrijk om in het oog te houden wie er sinds of door corona minder aan sport doet. Zo merken we bijvoorbeeld een (grote) daling in de participatiegraad bij mensen zonder diploma secundair onderwijs. Het is belangrijk dat er vanuit het sportbeleid voldoende aandacht blijft gaan naar deze belangrijke, maar ook kwetsbare groep van mensen (idem, p. 9).

5 ADVIES VAN HET NETWERK TEGEN ARMOEDE

5.1 BELEIDSPARTICIPATIEF TRAJECT

In het kader van deze armoedetoets doorliep het Netwerk tegen Armoede een beleidsparticipatief adviestraject met 7 armoedeverenigingen:

- A'kzie
- BMLIK
- De Schakel
- t' Kringske
- t' Lampeke
- Vierdewereldgroep Mensen voor Mensen
- Wijkcentrum De Kring

In het kader van dit adviestraject gaf het Netwerk tegen Armoede op 29 juni 2022 een algemeen advies over de heroriëntering van het participatiedecreet[1]. Op 14 september 2022 gaf het Netwerk tegen Armoede haar algemene bezorgdheden en aanbevelingen mee over de optimalisatie van het bovenlokaal cultuurdecreet[2]. Op 7 maart 2023 gaf het Netwerk tegen Armoede ten slotte haar officieel advies over het voorontwerp van decreet betreffende de bovenlokale cultuurwerking.

[1] https://netwerktegenarmoede.be/nl/nieuws/2022/in-gesprek-met-kabinet-jambon-over-participatiedecreet
[2] https://netwerktegenarmoede.be/nl/nieuws/2022/in-gesprek-met-kabinet-administratie-cultuur-over-de-optimalisatie-van-het-bovenlokaal-cultuurdecreet

5.2 ADVIES NETWERK TEGEN ARMOEDE TEN AANZIEN VAN HET 'VOORONTWERP VAN DECREET OVER DE BOVENLOKALE CULTUURWERKING'

Het eindadvies van het netwerk tegen Armoede bevat 4 algemene aanbevelingen en 7 artikel-specifieke adviezen.

5.2.1 Algemene aanbeveling 1: Zorg dat vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede een verplicht onderdeel is binnen het bovenlokaal cultuurdecreet

Het Netwerk tegen Armoede vindt het bijzonder waardevol dat toeleiding van kansengroepen is opgenomen binnen de opdracht en beoordelingscriteria van de werkingssubsidies aan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking. Ze pleiten ervoor om dit beoordelingscriterium streng te beoordelen, zodat het een verplicht onderdeel is. Voor het Netwerk tegen Armoede zou geen enkel intergemeentelijk samenwerkingsverband mogen opstarten zonder aandacht te hebben voor kansengroepen.
Daarnaast pleit het Netwerk tegen Armoede ervoor om de facultatieve deelwerking, namelijk de organisatie van een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie, verplicht te maken binnen elk intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking. Iedereen zou evenveel kansen moeten hebben om te kunnen deelnemen aan vrije tijd en het Netwerk tegen Armoede vindt het de taak van de Vlaamse Overheid om plaatselijke ongelijkheden weg te werken en geen nieuwe te creëren. De manier waarop vrijetijdsparticipatie voor kansengroepen is opgenomen in het decreet zorgt volgens het Netwerk tegen Armoede nog steeds voor grote ongelijkheden over de gemeentegrenzen heen. Die zal immers afhangen van het feit of een intergemeentelijk samenwerkingsverband er al dan niet voor kiest om een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie op te richten.

<u>Repliek</u>

In artikel 33, 6° van het voorontwerp krijgen intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking de opdracht om 'kansengroepen toe te leiden naar het culturele vrijetijdsaanbod in het werkingsgebied en hun deelname eraan te stimuleren'. Aangezien dit één van de verplichte opdrachten is, moet een intergemeentelijk samenwerkingsverband dit ook effectief doen. Bij de beoordeling van de aanvraag zal nagegaan worden in hoeverre de cultuurnota concrete plannen bevat om dit te realiseren.

Er wordt geopteerd voor een facultatieve instap als bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie voor de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden bovenlokale cultuurwerking. Dit is een duidelijke beleidskeuze. De opschaling van lokale netwerken vrijetijdsparticipatie naar bovenlokale netwerken vrijetijdsparticipatie kan voor sommige gemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden immers een hoge drempel zijn. Daarom voorziet dit ontwerp van decreet ook een overgangsregeling voor gemeenten met een bestaand lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie. Door deze subsidielijn facultatief te maken, kan een intergemeentelijk samenwerkingsverband een groeitraject afleggen naar de oprichting van een bovenlokaal netwerk

vrijetijdsparticipatie. Tegelijk speelt de autonomie van de gemeenten en behouden zij het recht om zelf de keuze te maken om al dan niet in te tekenen op deze facultatieve deelwerking. Maar het is de vaste ambitie van dit ontwerp van decreet dat op termijn elke gemeente deel zal uitmaken van een intergemeentelijk samenwerkingsverband.

5.2.2 Algemene aanbeveling 2: Besteed een structureel budget van de algemene werkings- en projectsubsidies van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden van het bovenlokaal cultuurdecreet aan vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede

Het Netwerk tegen Armoede pleit ervoor om binnen de algemene werkings- en projectsubsidies van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden een structureel budget te voorzien voor de toeleiding, de uitbouw en het toegankelijker maken van het vrijetijdsaanbod voor mensen in armoede en voor samenwerking met armoedepartners. Het Netwerk tegen Armoede doet meteen een concreet voorstel hoe dit structureel budget kan berekend worden. Ze hanteren hiervoor het gemiddelde percentage van personen met een verhoogde tegemoetkoming t.o.v. de totale bevolking van het intergemeentelijk samenwerkingsverband en stellen voor om dit percentage vanuit een solidariteitsprincipe te verdubbelen. Het resultaat van deze berekening is volgens het Netwerk tegen Armoede het percentage van alle werkings- en projectsubsidies van het intergemeentelijk samenwerkingsverband die minstens moeten besteed worden aan vrijetijdsparticipatie van kansengroepen.

<u>Repliek</u>

Het is belangrijk om een onderscheid te maken tussen enerzijds de subsidielijn voor werkingssubsidies aan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor een bovenlokale cultuurwerking en anderzijds de subsidielijn voor werkingssubsidies aan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie.

1) De werkingssubsidies aan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor een bovenlokale cultuurwerking worden toegekend voor de realisatie van alle opdrachten zoals bepaald in artikel 33 van het voorontwerp. Dat betekent dat de werkingssubsidies enkel mogen worden aangewend voor de uitvoering van deze opdrachten. Het ontwerp van decreet voorziet echter geen oormerking binnen de opdrachten. Er is met andere woorden geen bepaald percentage van de werkingsmiddelen gereserveerd voor de toeleiding van kansengroepen naar het culturele vrijetijdsaanbod in het werkingsgebied. Een intergemeentelijk samenwerkingsverband geeft bij de aanvraag in de cultuurnota weer hoe het alle opdrachten wil invullen. Deze cultuurnota wordt vervolgens beoordeeld op basis van de beoordelingscriteria. Op basis van deze beoordeling beslist de minister om al dan niet werkingssubsidies toe te kennen. Tijdens het jaarlijkse toezicht op de verantwoording zal wel worden gecontroleerd of de toegekende werkingssubsidies uitsluitend besteed zijn voor de uitvoering van de opdrachten waarvoor ze zijn toegekend. Het intergemeentelijk samenwerkingsverband beslist echter autonoom over de interne verdeling van de middelen over de opdrachten.
2) Indien een intergemeentelijk samenwerkingsverband ook werkingssubsidies ontvangt voor een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie, moeten deze bijkomende middelen besteed worden voor de realisatie van de specifieke opdrachten van deze afzonderlijke subsidielijn. Dat betekent dat deze werkingssubsidies enkel mogen besteed worden aan de organisatie van een bovenlokaal netwerk

vrijetijdsparticipatie en meer bepaald voor de realisatie van de opdrachten vermeld in artikel 40 van het ontwerp. Deze bijkomende middelen die een intergemeentelijk samenwerkingsverband kan ontvangen naast de werkingsmiddelen voor de bovenlokale cultuurwerking, zijn wel specifiek voorbehouden om participatiedrempels van personen in armoede aan cultuur, jeugdwerk en sport in het werkingsgebied van het intergemeentelijk samenwerkingsverband weg te werken. Tijdens het jaarlijks toezicht zal het intergemeentelijk samenwerkingsverband dan ook moeten aantonen dat deze bijkomende middelen specifiek voor dit doel zijn besteed. De concrete manier waarop de werkingssubsidies zullen berekend worden, zal door de Vlaamse Regering worden bepaald in het uitvoeringsbesluit.

5.2.3 Algemene aanbeveling 3: Heroriënteer het subsidiegeld van de projectsubsidies: Breid het subsidiegeld van de 3-jarige projectsubsidies uit. 1-jarige projectsubsidies mogen enkel bestaan als verlengingen van 3-jarige projectsubsidies, zodat positief geëvalueerde projecten beter kunnen verduurzamen.

Het Netwerk tegen Armoede betreurt dat, ondanks de herhaaldelijke aanbevelingen dat projectsubsidies voor mensen in armoede een looptijd moeten hebben van minstens 3 jaar en er aandacht moet besteed worden aan de gevolgen op lange termijn voor de deelnemers, het Netwerk tegen Armoede vaststelt dat er in het voorontwerp geen rekening is gehouden met deze eis. Het Netwerk tegen Armoede pleit voor een heroriëntering van de projectsubsidies zodat het budget voor 3-jarige projectsubsidies systematisch verhoogd wordt. Het Netwerk tegen Armoede hoopt er op die manier voor te zorgen dat er in de toekomst meer langdurige projecten ter bevordering van vrijetijdsparticipatie van maatschappelijk kwetsbare doelgroepen toegekend zullen worden.
Daarnaast ziet het Netwerk tegen Armoede wel heil in één-jarige projectsubsidies, maar enkel als zij dienen voor de verlengingen van goed werkende projecten, omdat op deze manier een buffer voor verduurzaming wordt ingecalculeerd.

<u>Repliek</u>
Dit is een begrijpelijke bezorgdheid van het Netwerk tegen Armoede maar de subsidielijnen voor kleine bovenlokale cultuurprojecten en voor grote, transversale cultuurprojecten zijn niet uitsluitend bedoeld als ondersteuning van projecten voor personen in armoede. Uit de evaluatie van de eerste uitrol van het Bovenlokaal Cultuurdecreet van 15 juni 2018 bleek net de nood aan laagdrempelige ondersteuning van kortlopende projecten. Op basis hiervan is geopteerd voor twee projectsubsidielijnen binnen het ontwerp van decreet. Enerzijds de laagdrempelige subsidielijn voor kleine bovenlokale cultuurprojecten voor kortlopende projecten met een looptijd van maximaal één jaar en anderzijds de subsidielijn voor grote, transversale bovenlokale cultuurprojecten met een maximale looptijd van drie jaar. Op beide subsidielijnen komen projecten die personen in armoede als doelgroep hebben, in aanmerking, mits ze voldoen aan de specifieke voorwaarden van die subsidielijn. Bovendien bepaalt het ontwerp van decreet in artikel 3, 15° de definitie van een project als volgt: ‘een activiteit die kan worden afgebakend qua opzet, doelstelling en in de tijd’. Dit impliceert dat een verlenging van een goed werkend project, in functie van verduurzaming niet mogelijk is.

5.2.4 Algemene aanbeveling 4: Voorzie een structureel budget van de werkingssubsidies voor de uitrol van de bovenlokale UITPAS en het waarborgen van een kortingstarief van 80 % voor mensen met een verhoogde tegemoetkoming.

Het Netwerk tegen Armoede merkt op dat er nergens een vermelding van de UITPAS is opgenomen binnen het ontwerp van decreet. Ze verwijzen hierbij naar het advies dat het Netwerk tegen Armoede op 29 juni 2022 gaf over een fiche over de UITPAS binnen het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding. Bij die gelegenheid was hen meegedeeld dat hun opmerkingen zouden meegenomen worden binnen het bovenlokaal cultuurdecreet. Het Netwerk tegen Armoede vangt signalen op dat vrijetijdsactoren steeds minder geneigd zouden zijn om zich aan te sluiten bij de UITPAS, uit schrik voor de steeds oplopende kosten om tegemoet te komen aan de solidaire korting.
Het Netwerk tegen Armoede benadrukt dat momenteel het vrijetijdsaanbod waar mensen met een verhoogde tegemoetkoming gebruik kunnen van maken, nog onvoldoende uitgebreid en divers is. Ze pleiten ervoor dat een deel van de werkingsmiddelen van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden structureel besteed zou worden aan het uitbreiden en diverser maken van het vrijetijdsaanbod voor mensen in armoede.
Het Netwerk tegen Armoede vindt het essentieel dat die 80 % korting op de UITPAS voor mensen met een verhoogde tegemoetkoming gevrijwaard wordt, dat het aanbod groter en uitgebreider wordt, en dat men gebruik kan maken van een vrijetijdspas die over heel Vlaanderen en Brussel geldig is.

<u>Repliek</u>
Intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking hebben op de eerste plaats een regierol, wat betekent dat zij in hun werkingsgebied relevante actoren en initiatieven verbinden, faciliteren en ondersteunen. Intergemeentelijke samenwerkingsverbanden creëren daardoor maar een beperkt deel van het vrijetijdsaanbod in hun werkingsgebied zelf. Vanuit hun regierol kunnen zij wel een grote rol spelen op het gebied van het afstemmen en toegankelijker maken van dit vrijetijdsaanbod.
Heel wat intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking zetten nu al in op de UITPAS in hun werkingsgebied. Voor de eenmalige kosten die verbonden zijn aan de uitrol van de UITPAS in het werkingsgebied kan een intergemeentelijk samenwerkingsverband de structurele werkingsmiddelen gebruiken. Voor de kosten verbonden aan de operationele werking kan een intergemeentelijk samenwerkingsverband de eigen middelen vanuit de cofinanciering door de deelnemende gemeenten gebruiken. De keuze om al dan niet de UITPAS uit te rollen in hun werkingsgebied blijft een vrije keuze van het intergemeentelijk samenwerkingsverband.
Intergemeentelijke samenwerkingsverbanden die kiezen voor het organiseren van een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie, kunnen de werkingsmiddelen die ze specifiek daarvoor ontvangen, gebruiken voor gerichte acties om de participatie van personen in armoede aan cultuur, jeugdwerk en sport te stimuleren. De financiële tegemoetkomingen voor personen in armoede in het kader van de UITPAS komen hiervoor in aanmerking. Omwille van de autonomie van de gemeenten wil het beleid hen echter hierin de vrije keuze laten. De Vlaamse overheid stimuleert gemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden om de UITPAS uit te rollen en heeft de coördinatie hiervoor aan publiq toegekend. De Vlaamse overheid heeft er echter voor gekozen om de uitrol van de UITPAS niet te verplichten, omwille van de autonomie van de gemeenten. Dit heeft inderdaad tot gevolg dat mensen in armoede niet in heel Vlaanderen en Brussel gebruik kunnen maken van de UITPAS.
De UiTPAS bestaat reeds tien jaar. Daarom is er in 2024 er een algemene evaluatie van de UITPAS gepland. Die evaluatie polst naar de doelmatigheid van het instrument, maar ook naar de algemene principes, de verdeelsleutel, de getrapte ondersteuning en zo meer.

5.2.5 Artikel-specifieke aanbevelingen

5.2.5.1 Advies over Hoofdstuk 2: Projectsubsidies voor bovenlokale cultuurwerking

- **Art. 5, 1° en 2°: Wijzig de focus op het culturele naar 'brede vrije tijd' binnen de eerste en tweede subsidievoorwaarde voor projectsubsidies nl.**
    - **Wijzig 1° 'de aanvrager is een culturele of jeugdactor gelieerd aan de culturele sectoren' naar 'de aanvrager is een vrijetijdsactor in de brede zin van het woord'**
    - **Wijzig 2° 'het betreft een project met een culturele finaliteit' naar 'het betreft een vrijetijdsinitiatief in de brede zin van het woord'**

Repliek
Dit voorontwerp van Bovenlokaal Cultuurdecreet gaat uit van het beleidsveld Cultuur en heeft als doel om een kwalitatieve, duurzame, diverse en geïntegreerde bovenlokale cultuurwerking uit te bouwen, te stimuleren, te optimaliseren en participatie te bevorderen. Het ontwerp van decreet stimuleert daarvoor transversale en beleidsveldoverschrijdende samenwerkingen, maar vertrekt steeds vanuit cultuur in de brede zin van het woord. De subsidielijnen voor kleine en grote bovenlokale cultuurprojecten hebben beide als doel om bovenlokale cultuurprojecten te ondersteunen. De aanbeveling van het Netwerk tegen Armoede om de subsidievoorwaarde dat een aanvrager een culturele of jeugdactor moet zijn, gelieerd aan culturele sectoren, te vervangen door 'de aanvrager is een vrijetijdsactor' zou betekenen dat ook actoren uit andere beleidsvelden, zoals bv sportverenigingen in aanmerking zouden komen. Aangezien dit ontwerp van decreet een cultuurdecreet is, en de middelen ook uit dit beleidsveld afkomstig zijn, wenst de minister niet in te gaan op deze aanbeveling.
Ook de aanbeveling van het Netwerk tegen Armoede om de subsidievoorwaarde dat een project een culturele finaliteit moet hebben, te vervangen door 'een vrijetijdsinitiatief in de brede zin van het woord', zou ertoe leiden dat projecten die geen enkele link hebben met cultuur, zouden kunnen gesubsidieerd worden. Het beleid heeft er uitdrukkelijk voor gekozen om in dit ontwerp van Bovenlokaal Cultuurdecreet te vertrekken vanuit het culturele gegeven, met het streven om linken te leggen naar andere sectoren en/of andere beleidsvelden. De vertrekbasis blijft echter cultuur.

- **Art. 9, 2°: schrap de 2de ontvankelijkheidsvoorwaarde van kleine projectsubsidies, nl. 'de aanvrager is gevestigd in het werkingsgebied van een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking, zoals vermeld in art. 33, dat op basis van dit decreet gesubsidieerd wordt'**

Repliek
De keuze voor de uitgesproken en uitsluitende rol van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden is genomen vanuit de doelstelling en ambitie dat de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een

bovenlokale cultuurwerking op termijn gebiedsdekkend zouden zijn. Het beleid streeft er met andere woorden naar dat uiteindelijk elke gemeente in Vlaanderen zou deelnemen aan een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking. Het onderscheid dat bijgevolg wordt gemaakt tussen de subsidielijn voor kleine bovenlokale cultuurprojecten en de subsidielijn voor grote, transversale bovenlokale cultuurprojecten, biedt daartoe een belangrijke incentive. Organisaties die niet gevestigd zijn in het werkingsgebied van een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking, zullen wel kunnen indienen op de subsidielijn voor grote, transversale bovenlokale cultuurprojecten. De minister wenst bijgevolg niet in te gaan op de aanbeveling. Als overgangsmaatregel komt er van 2024 tot 2026 een tijdelijk en experimenteel reglement voor kleine, bovenlokale cultuurprojecten.

- **Art. 12, 2° en art. 16, 2°: Algemene bezorgdheid bij de vermelding van 'het bovenlokale karakter' als beoordelingscriteria voor kleine bovenlokale cultuurprojecten en 'bovenlokale schaalgrootte' als beoordelingscriterium voor grote transversale bovenlokale cultuurprojecten. Het Netwerk tegen Armoede pleit voor een én-én verhaal: de bovenlokale criteria moeten afgewogen worden tegen een aanvullend criterium: nagaan of projecten voldoende inzetten op participatie van mensen in armoede aan vrije tijd.**

<u>Repliek</u>
Zoals het Netwerk tegen Armoede terecht aangeeft zijn de subsidievoorwaarden 'bovenlokaal karakter' en 'bovenlokale schaalgrootte' essentieel voor de geest van dit ontwerp van decreet dat net als doel heeft om een kwalitatieve, duurzame, diverse en geïntegreerde bovenlokale cultuurwerking uit te bouwen, te stimuleren en te optimaliseren. De aanbeveling van het Netwerk tegen Armoede om een aanvullende subsidievoorwaarde te voorzien voor beide projectsubsidielijnen, waarin beoordeeld wordt of projecten voldoende inzetten op participatie van mensen in armoede, zou ertoe leiden dat enkel bovenlokale cultuurprojecten in aanmerking komen die inzetten op de participatie van mensen in armoede. Daardoor zou de focus van deze projectsubsidielijnen heel sterk verengd worden. De minister wenst uitdrukkelijk de brede scope van de beide projectsubsidielijnen te behouden. Deze brede scope zorgt er immers voor dat ook projecten die inzetten op de participatie van mensen in armoede, in aanmerking komen. Daarom gaat de minister niet in op de aanbeveling van het Netwerk tegen Armoede.

5.2.5.2 <u>Advies over Hoofdstuk 3: Werkingssubsidies voor de ondersteuning van het bovenlokale cultuurlandschap</u>

- **Art. 33, 6°, art. 36, 4°: Wijzig het 4de beoordelingscriterium van een bovenlokaal intergemeentelijk samenwerkingsverband 'de mate waarin het intergemeentelijk samenwerkingsverband inzet op de toeleiding van kansengroepen naar het culturele vrijetijdsaanbod in de regio en hun deelname daaraan stimuleert' naar 'de mate waarin het intergemeentelijk samenwerkingsverband inzet op de uitbouw van een vrijetijdsaanbod voor kansengroepen en de toeleiding van kansengroepen naar het culturele en vrijetijdsaanbod in de regio' => voorzie een structureel budget voor toeleiding**

Repliek
Het Netwerk tegen Armoede stelt voor om aan de opdrachten van een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking, naast de toeleiding van kansengroepen naar het culturele vrijetijdsaanbod in de regio, ook de opdracht toe te voegen om een vrijetijdsaanbod voor kansengroepen uit te bouwen. Intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking hebben echter in hoofdzaak de opdracht om een regierol op te nemen en actoren en initiatieven in hun werkingsgebied te verbinden en te ondersteunen. Dat betekent dat de meeste intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking zelf geen of slechts een beperkt vrijetijdsaanbod ontwikkelen. In plaats daarvan proberen ze het aanbod van lokale besturen en lokale organisaties in hun werkingsgebied op elkaar af te stemmen en te ondersteunen. De minister is dan ook van mening dat de aanbeveling van het Netwerk tegen Armoede past binnen de regierol die een intergemeentelijk samenwerkingsverband moet opnemen en bijgevolg niet als aparte opdracht dient toegevoegd te worden.
Het Netwerk tegen Armoede stelt daarnaast ook voor om een structureel budget voor toeleiding te voorzien. De toeleiding van kansengroepen naar het culturele vrijetijdsaanbod in de regio is echter één van de opdrachten van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking. Om subsidie te kunnen ontvangen, moeten intergemeentelijke samenwerkingsverbanden hier dus verplicht op inzetten. In het kader van de autonomie van de gemeenten, wordt niet opgelegd welk budget aan deze opdracht moet besteed worden.

- **Art. 42, 3°: advies t.a.v. de 3de subsidievoorwaarde van een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie ‘het IGS moet voor het opstellen, opvolgen en uitvoeren van de afsprakennota vrijetijdsparticipatie minimaal samenwerken met de vrijetijdsdiensten (cultuur- jeugd- en sportdiensten) van de deelnemende gemeenten, de OCMW’s van de deelnemende gemeenten en de verenigingen van personen in armoede die actief zijn in het werkingsgebied van de aanvrager. Indien dergelijke verenigingen niet actief zijn in het werkingsgebied moeten andere relevante lokale organisaties die in hun werking onder meer personen in armoede als doelgroep hebben betrokken worden.’**
- **Art 43, 6°: advies t.a.v. het 6de beoordelingscriterium van een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie ‘de relevantie en de inbreng van de partners in het bovenlokaal netwerk en de mate waarin zij betrokken worden bij de opmaak, de opvolging en de uitvoering van de afsprakennota’**
  => voorzie een structureel budget voor de samenwerking met armoedeactoren, zodat zij een actieve en participatieve rol kunnen opnemen binnen het bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie

Repliek
Met deze aanbeveling wijst het Netwerk tegen Armoede vooral op het belang van sterke en slagkrachtige armoedepartners binnen een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie. Het Netwerk tegen Armoede ziet het correct verlonen van de armoedepartners voor hun participatie als een belangrijke randvoorwaarde voor structurele en gelijkwaardige samenwerking. Als voorbeeld hiervan vermelden ze een structureel budget per deelname aan een overleg of een budget voor voorbereidend werk door de verenigingen van personen in armoede. Het ontwerp van decreet voorziet echter niet in rechtstreekse ondersteuning voor de verenigingen

van personen in armoede, noch voor hun reguliere werking, noch voor hun deelname aan een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie. Bovendien voorziet het decreet van 21 maart 2003 betreffende de armoedebestrijding in de ondersteuning van verenigingen waar mensen in armoede het woord nemen.

5.2.5.3 Advies over Hoofdstuk 5: Organisatie van de kwaliteitsbeoordeling

- **Art. 68 en art 69 over het lidmaatschap van de pool van experten over de beoordeling van aanvraagdossiers: zorg ervoor dat binnen die pool van experten minstens één persoon zetelt die expliciet de belangen van mensen in armoede behartigt.**

Repliek
De minister gaat akkoord met deze aanbeveling en zal die als richtlijn meegeven aan de administratie bij de samenstelling van de beoordelingscommissies. Het ontwerp van decreet voorziet nu reeds dat leden van de pool van experten zullen worden aangesteld vanwege hun expertise. Vanzelfsprekend zal ook de expertise over en affiniteit met personen in armoede meegenomen worden bij de samenstelling van de pool van experten.

5.2.5.4 Advies over Hoofdstuk 9: Slotbepalingen

- **Art 102; Het Netwerk tegen Armoede moedigt volgende afwijkende bepaling aan: 'In afwijking van de artikels 40 en 41 kan de Vlaamse Regering, maximaal voor de duur van de subsidieperiode 2027-2032 werkingssubsidies toekennen aan gemeenten of intergemeentelijke samenwerkingsverbanden die in 2026 werkingssubsidies ontvangen voor een lokaal netwerk voor de bevordering van de vrijetijdsparticipatie van personen in armoede op basis van artikel 22 van het decreet van 18 januari 2008 houdende flankerende en stimulerende maatregelen ter bevordering van de participatie in cultuur, jeugdwerk en sport, op voorwaarde dat ze geen deel uitmaken van een intergemeentelijk samenwerkingsverband dat subsidie ontvangt op basis van dit decreet voor de organisatie van een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie. Alle bepalingen vermeld in de artikelen 40 tot 46 zijn van toepassing op deze aanvragen met onderstaande afwijkingen:**
    - **1° onder bovenlokaal netwerk wordt een lokaal netwerk verstaan;**
    - **2° onder werkingsgebied wordt de gemeente verstaan;**
    - **3° onder intergemeentelijk samenwerkingsverband wordt gemeente verstaan;**
    - **4° er is slechts één indienmoment voor deze subsidieperiode. '**
- **Het Netwerk tegen Armoede vindt het bijzonder waardevol dat deze afwijkende bepaling werd toegevoegd. Toch wil het Netwerk tegen Armoede benadrukken dat er nog steeds gemeenten uit de boot zullen vallen. Dat zijn gemeenten die geen bovenlokaal intergemeentelijk samenwerkingsverband hebben en gemeenten die geen lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie hebben. In dit opzicht vinden we**

het des te belangrijker dat alle gemeenten in Vlaanderen kunnen indienen op de projectsubsidies, ongeacht of zij binnen een werkingsgebied van een intergemeentelijk samenwerkingsverband vallen.

Repliek

Om lokale besturen met een bestaand lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie voldoende tijd te geven om de transitie te maken naar een bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie voorziet dit ontwerp van decreet in een overgangsregeling. Die bestaat erin dat gemeenten of intergemeentelijke samenwerkingsverbanden die in 2026 werkingssubsidies ontvangen voor een lokaal netwerk voor de bevordering van de vrijetijdsparticipatie van personen in armoede op basis van artikel 22 van het Participatiedecreet, eenmalig van 2027 tot 2032 nog werkingssubsidies kunnen ontvangen voor hun lokaal of bovenlokaal netwerk. Vanaf 1 januari 2033 stopt deze overgangsregeling en komen enkel nog intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking in aanmerking en niet langer lokale besturen.

Als er gemeenten zijn die uit de boot vallen, is dat vandaag omdat ze geen aanvraag hebben ingediend voor een lokaal netwerk, en in de toekomst omdat ze geen samenwerking aangaan met andere gemeenten. De keuze voor de uitgesproken en uitsluitende rol van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden is genomen vanuit de doelstelling en ambitie dat de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een bovenlokale cultuurwerking op termijn gebiedsdekkend zouden zijn. Het beleid streeft er met andere woorden naar dat uiteindelijk elke gemeente in Vlaanderen zou deelnemen aan een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking. Het onderscheid dat bijgevolg wordt gemaakt tussen de subsidielijn voor kleine bovenlokale cultuurprojecten en de subsidielijn voor grote, transversale bovenlokale cultuurprojecten, biedt daartoe een belangrijke incentive. Organisaties die niet gevestigd zijn in het werkingsgebied van een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking, zullen wel kunnen indienen op de subsidielijn voor grote, transversale bovenlokale cultuurprojecten.

Bijlage

- Advies Netwerk tegen Armoede ten aanzien van het Voorontwerp van decreet betreffende de bovenlokale cultuurwerking